

к. пед. н., доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики викладання
Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ»

Краснощок Д.П.

Здобувач IV курсу бакалаврського рівня,
Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ»

ВИХОВАННЯ В ЦІЛІСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Виховання в спеціальному педагогічному сенсі – це процес і результат цілеспрямованого впливу на розвиток особистості, її відносин, рис, якостей, поглядів, переконань, способів поведінки в суспільстві. Виховання в широкому сенсі – це процес і результат розвитку особистості під впливом цілеспрямованого навчання і виховання. Особливості освітнього середовища закладів інклюзивної освіти зумовлюють деякі особливості процесу виховання. Виховний процес складається з рухомої системи відносних ситуацій. У процесі життєвої взаємодії під впливом соціальних відносин дітей формується власне уявлення про світ, складаються звички поведінки, здобуваються навички діяльності.

Особливість середовища установи інклюзивної освіти, де діти з особливими потребами навчаються разом зі своїми здоровими однолітками, полягає в тому, що тут виникає необхідність, цілеспрямованої організації педагогом усвідомлення дитиною різноманіття людей і шанобливого й толерантного ставлення до інших. До принципів виховання в умовах інклюзивних класів (груп ДНЗ) відносяться: принцип індивідуального підходу, коли вибір форм, засобів, методів виховання здійснюється з урахуванням особливостей дітей; принцип варіативної методичної бази виховання (педагогом можуть бути використані методики тіфло-, сурдо-, олигофренопедагогіки); принцип самостійної активності дитини; принцип сімейно-орієнтованого супроводу, згідно з ним батьки включаються в педагогічний процес в якості активних учасників кожного етапу [1, с. 67].

В єдиному просторі, в яке включені діти з особливими потребами, відбувається акумулювання ними суспільної свідомості через осмислення ідей і формування власної поведінки; дитина виховує характер, виробляє життєву позицію, ставить перед собою цілі для свідомого самовдосконалення. Педагог сприяє усвідомлення дітьми соціальної цінності всіх людей, рівності їх прав і можливостей та певної частки причетності кожного до проблем іншого. Завдяки внесенню елементів моральних, естетичних і громадських вимог до педагогічного процесу виховний постає як гармонія взаємодіючих форм і видів діяльності: розумової, фізичної, творчої, розважальної, дослідницької.

Особливе місце у виховному процесі установ інклюзивної освіти займає виховання толерантності свідомості. До основних напрямків формування толерантності в інклюзивній освітній установі відносяться: формування у дітей толерантності до людей з обмеженими можливостями, навчіння способам вирішення конфліктів, вивчення національних особливостей інших народів; розвиток толерантної самосвідомості у батьків, педагогів і фахівців, що працюють з дітьми; поширення ідей толерантності в навколишньому середовищі, освітніх установах, соціальному середовищі [2, с. 149].

Для практики виховання найважливіше зв'язати закономірними відносинами ефективність виховного процесу з тими його компонентами, які впливають на якість виховання. Ефективність безпосередньо залежатиме від сформованих виховних відносин; відповідності меті та організації дій, які допомагають цю мету досягти; умов, в яких виховується людина; інтенсивності й якості взаємин між самими вихованцями (вони набувають особливу форму в інклюзивно-освітній установі); ряду інших закономірностей.

В сучасних умовах особливо актуальним завданням виховання стає педагогічне стимулювання процесу самовиховання. В стимулюванні процесу самовиховання дітей, підлітків, молодих людей з особливими потребами необхідно враховувати специфіку їх фізичного здоров'я, психічного стану, максимальної індивідуалізації, процес педагогічної участі в розвитку мотиваційної сфери особистості. Педагогічна взаємодія здійснюється через акцент на ставлення до всього оточуючого. В ході виховного процесу формуються погляди, позиції всіх вихованців, найважливішою позицією стає прийняття іншого, відмінного від усіх. Для досягнення успіху виховного процесу використовуються всі педагогічні ресурси і ресурси середовища. Відповідно до мети здійснюється організація дій, які допомагають цю мету досягти. Найважливішою метою в роботі з дітьми з особливими потребами виступає педагогічна підтримка процесу їх соціалізації. Подолання негативних соціальних феноменів (ксерофобії, залежної поведінки, агресивності, несамотійності, безініціативності і відсутності творчого ставлення до життя) [3, с. 467].

Реалізація ідеї безперервної інклюзивної освіти передбачає розвиток контактів між закладами дошкільної, шкільної та професійної освіти. Соціально значимим напрямком виховної роботи з дітьми, підлітками, молодими людьми стає профорієнтаційна робота освітнього закладу. Підготувати вихованця до активного входження у доросле життя та професійну діяльність, яка узгоджується зі станом здоров'я.

Список літератури

1. Выготский Л. С. Принципы воспитания физически дефективных детей. Основы дефектологии. Санкт-Петербург: Лань, 2003. 127 с.
2. Савчук Л. О. Діти з особливими потребами та організація їхнього навчання. Київ: Атопол. 2010. 271 с.
3. Пидкасистый П. И. Педагогика. Москва: Академия, 2006. 608 с.